

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Mezinárodní a regionální vztahy v průmyslovém vlastnictví

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2013

VI. ročník SVOČ

Autor: Vojtěch Šmíd

Konzultant: JUDr. Tomáš Dobřichovský, Ph.D.

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze, dne 14. 4. 2013

.....

Vojtěch Šmíd

Poděkování

Za odbornou pomoc a cenné rady při zpracování předkládané práce bych rád poděkoval vedoucímu práce JUDr. Tomáši Dobřichovskému, Ph.D.

Obsah

Úvod	4
Základy pro rozvoj mezinárodního systému průmyslověprávní ochrany	7
Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví	8
Smlouva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví.....	9
Dohoda o obchodních aspektech práv z duševního vlastnictví (Dohoda TRIPS).....	11
Systém PCT	12
Evropské regionální organizace na ochranu průmyslového vlastnictví.....	13
Evropská unie	13
Ochranná známka Společenství	14
Průmyslový vzor Společenství.....	15
Cesta k patentu Společenství	16
Úmluva o udělování evropských patentů (evropský patent)	19
Jiné regionální organizace na ochranu průmyslového vlastnictví.....	21
Euroasijská patentová organizace.....	21
Africká regionální organizace průmyslového vlastnictví (ARIPO)	22
Africká organizace duševního vlastnictví (OAPI).....	23
Závěr.....	24
Použitá literatura	27
Knižní zdroje	27
Právní prameny.....	27
Časopisy, brožury, jiné zdroje	28
Internetové zdroje	29

Úvod

Předkládaná práce by měla být vnímána jako úvod do problematiky ochrany podsystemu duševního vlastnictví, konkrétně tedy jako úvod do oblasti ochrany průmyslového vlastnictví a významu tohoto institutu v mezinárodním obchodu a způsob, jakým jsou práva duševního vlastnictví definována, zajišťována a prosazována na mezinárodní úrovni.

Oblast duševního vlastnictví se dotýká každého z nás. S výtvořmi lidské představivosti se setkáváme každý den. Ať již jdeme po ulici a zaslechneme muzikanta, který na ulici hraje nějakou skladbu nebo zahlédneme auto s logem nějaké společnosti nebo navštívíme obchod, kde se setkáváme s produkty, které by nám měly usnadnit život, či navštívíme knihkupectví, kde nalezneme myšlenky, touhy, nápady nebo přání mnoha autorů, kteří učinili rozhodnutí sdílet vše s širší veřejností tím, že své dílo vydali.

Lidská představivost lze chápat jako jedinečný proces, jehož výsledkem jsou unikátní výsledky. Může se jednat o hudební díla, literární díla, umělecká díla, vynálezy a mnoho dalších. Je třeba tento proces podporovat a zajistit, aby byl vždy dostatečný počet jedinců, kteří budou mít zájem přemýšlet a tvořit a touto činností mohou přispívat ke zvýšení úrovně společnosti. Jak bychom si dnes představili život bez elektřiny, telefonu, počítačů, antibiotik a bez literárních či hudebních děl.

Je důležité, aby se těmto lidem, kteří investovali svůj čas do procesu, jehož výsledkem byla určitá forma přidané hodnoty do společnosti, dostalo podpory a ochrany před jinými, kteří by měli zájem těžit z jejich nápadů, myšlenek a chtěli by parazitovat na jejich úspěchu. Například hodnota, která byla vytvářena v rámci podnikatelské činnosti, nespočívá jen na faktickém jmění, které je dáno např. úspěšností prodeje produktů, ale i na hodnotě, která je dána vytvořením samotného produktu, vytvoření příslušných obchodních modelů, tedy na tom, jak se podnikatel snaží obstát v konkurenčním prostředí a v důsledku toho získání většího podílu na trhu, aby mohl dále investovat do vývoje dalších produktů nebo do svého vlastního růstu. Ještě v době před třiceti roky se hledělo, že hodnota společnosti je dána především faktickým majetkem, dnes je tomu obráceně. Dnes to jsou vědomosti a např. portfolio patentů a ochranných známek, které má podnikatel ve svém vlastnictví. Právě díky převratné myšlence se může i malá společnost, nebo dokonce jednotlivec, stát hráčem na světové úrovni.

Ruku v ruce s rozvojem vědy a techniky a rozvíjející se uměleckou tvorbou kráčí i snaha původců ochránit svá díla před zneužitím ze strany třetích osob, které na jejich vytvoření nemají žádný podíl. Nástroj, který zajišťuje ochranu všem výše uvedeným a mnoha dalším, se nazývá ochrana duševního vlastnictví. Pojem duševního vlastnictví představuje souhrnný pojem, který pod sebou zastřešuje práva autorská, práva příbuzná s právem autorským a práva k průmyslovému vlastnictví. Duševní vlastnictví představuje právě práva k výtvořm, které byly vytvořeny na základě duševní činnosti jejich autorů nebo původců. Duševní vlastnictví lze proto pojímat jako právní a ekonomickou abstrakci, která je tvořena

souhrnem různých objektivně vyjádřených ideálních (tj. nehmotných) předmětů, které nejsou ani věcmi v právním smyslu, ani právy, nýbrž jako nehmotné majetkové hodnoty, které jsou způsobilé být samostatnými předměty právních a ekonomických vztahů.¹

Duševní vlastnictví v sobě tedy zahrnuje práva k předmětům průmyslového vlastnictví a k ostatním předmětům duševního vlastnictví, kdy se pro tyto ostatní práva používá označení práva autorská a práva související s právem autorským, dříve označována jako práva příbuzná. V českém právu legální definice průmyslového vlastnictví chybí. Definovat oblast duševního, konkrétně průmyslového vlastnictví je však možné na základě obsahu jistých mezinárodních smluv, jedná se o Pařížskou úmluvu na ochranu průmyslového vlastnictví (PUÚ), Dohodu o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví a Dohodu o obchodních aspektech práv z duševního vlastnictví (Dohoda TRIPS). V obou těchto mezinárodních smlouvách je Česká republika smluvní stranou a je proto definicemi, které jsou v nich uvedeny, vázána.

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví definuje oblast duševního vlastnictví jako práva k

- literárním, uměleckým a vědeckým dílům,
- k výkonům výkonných umělců, zvukovým záznamům a rozhlasovému vysílání,
- k vědeckým objevům,
- všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové
- vědecké, literární a umělecké.²

Dále pak lze obsah pojmu duševního vlastnictví dovodit z Dohody TRIPS, která oblast duševního vlastnictví chápe jako výčet jednotlivých práv v této smlouvě obsažených. Jedná se o práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům; práva k výkonům výkonných umělců, zvukovým záznamům a rozhlasovému vysílání; práva k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti; práva k vědeckým objevům; práva k průmyslovým vzorům a modelům; práva k ochranným známkám zboží a služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům; práva na ochranu proti nekalé soutěži). V Dohodě TRIPS se rovněž do oblasti duševního vlastnictví zahrnuje problematika týkající se ochrany nezveřejněných informací. Definici pojmu průmyslového vlastnictví rovněž poskytuje i PUÚ, kde je řečeno následující: *„Předmětem průmyslového vlastnictví jsou patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu. Dalším úkolem ochrany průmyslového vlastnictví je též potlačování nekalé soutěže“*. PUÚ se k průmyslovému vlastnictví ještě dále vyjadřuje takto: *„Průmyslové vlastnictví se rozumí v nejširším pojetí a vztahuje se nejen na průmysl a na obchod ve vlastním slova smyslu, nýbrž také na průmysl zemědělský a těžářský a*

---

¹ Telec, Ivo: Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Masarykova univerzita Brno, Doplněk, Brno 1994, s. 20, ISBN 80-210-0885-7

² Čl. 2 odst. viii) Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (vyhláška č. 69/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 80/1985 Sb.)

na všechny výrobky umělé nebo přirozené, např. na víno, obilí, tabákové listy, ovoce, dobytek, nerosty minerální vody, pivo, květiny, mouku“³.

---

³ Čl. 1 odst. 3 Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 90/1962 Sb.)

Základy pro rozvoj mezinárodního systému průmyslověprávní ochrany

Jak je uvedeno výše, průmyslové vlastnictví představuje jeden z možných způsobů ochrany výsledků tvůrčí činnosti původců. Význam výsledku tvůrčí činnosti pro společnost a obchodní využití může přesáhnout i hranice státu původu, kde byl vytvořen a vzbudit zájem i za hranicemi země původu. Průmyslové vlastnictví je tedy jednoznačně spjata i s mezinárodním obchodem a ochranou původců a jejich původců napříč státy.

Narůstající zájem o ochranu předmětů průmyslového vlastnictví se projevuje v období průmyslové revoluce. Avšak i před tímto obdobím, kdy byla vytvořena celá řada technologií, které umožnily rozvoj společnosti, lze najít dílčí kroky, kterými se mělo dosáhnout ochrany původců a jejich výtvorů.

Příkladem, jakým se rozvíjel zájem o ochranu průmyslového vlastnictví před nástupem průmyslové revoluce, může středověká Itálie. Městské státy, jako jsou např. Florencie a Benátky chápaly význam technologii a snažily se zajistit podmínky pro rozvoj. V roce 1421° byl ve Florencii zřízen úřad „consules maris“, jehož hlavní činností bylo uvádět nové technologie, konkrétně nová strojní zařízení, do provozu. Vzhledem ke skutečnosti, že Florencie byla jedním z center textilního průmyslu, jednalo se primárně o zařízení umožňující zefektivnění produkce v tomto odvětví. Po Florencii následovaly Benátky, které v roce 1474 přijaly Benátský patentový zákon. Tímto zákonem byl učiněn první krok směřující k ochraně technických řešení formou udělení patentu. Získání patentu znamenalo udělení výlučného práva jedinci na využívání předmětu patentu.⁴

Období průmyslové revoluce představuje významnou éru v dějinách lidstva. Zkracovala se doba potřebná k dopravě zboží díky dopravním prostředkům využívajících k pohonu parní stroj, od manufakturní výroby se přešlo k továrnám, využívajících také parního stroje, čímž se dosáhlo zvýšení objemu a zkrácení času produkce zboží. Výše uvedené spolu s dalšími faktory vedlo k nárůstu průmyslové a obchodní činnosti a to nejen ve Velké Británii, s kterou je průmyslová revoluce neodmyslitelně spojena, ale i v dalších státech. S tímto ruku v ruce kráčí rozvoj mezinárodního obchodu. Od této chvíle, ochrana průmyslového vlastnictví již doopravdy není záležitost týkající se jednoho státu, ale pohybujeme se zde v oblasti mezinárodního obchodu, kde je nutné, aby byla nastavena pravidla. Je možné prohlásit, že jeden z nejvýznamnějších okamžiků, kdy k takovému nastavení pravidel v historii ochrany průmyslového vlastnictví došlo, bylo přijetí Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví v roce 1883. Do okamžiku přijetí této úmluvy, byla ochrana průmyslového vlastnictví upravována pouze na národní úrovni.⁵

---

⁴ Pičman, Dobroslov: Patentové informace a známkové rešerše. Metropolitní univerzita Praha, Praha 2009, s. 8, ISBN 978-80-86855-44-8

⁵ Jakl, Ladislav: Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů, Praha 2009, s. 5, ISBN 80-86855-10-4

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví

PUÚ představuje smluvní zakotvení základních principů a pravidel na poli ochrany průmyslového vlastnictví a nekalé soutěže, jedná se tedy o vytvoření pevných základů systému právní ochrany průmyslového vlastnictví a to nejen v Evropě. Touto úmluvou byla založena unie států, které se zavázaly vyjádřené principy a pravidla respektovat za účelem usnadnění transferu technologií napříč státy za podmínek požadavku zachování ochrany práv původce. Z této úmluvy vycházejí další mezinárodní smlouvy dotýkající se průmyslového vlastnictví.

Poměrně zajímavé je historické pozadí vzniku a přijetí této úmluvy. V roce 1873 se konala Světová výstava ve Vídni. Rakousko – Uherskou vládou byla pozváno mnoho vystavovatelů ze zahraničí, aby prezentovali svá technická řešení a produkty, zejména své vynálezy, užité a průmyslové vzory a jiné. Mnoho vystavovatelů svou účast odmítlo právě na základě nedostatečné právní ochrany vystavovaných předmětů. Byly zde obavy, aby nedošlo k jejich kopírování. Jednalo se např. o vystavovatele z Německa, ale i vystavovatele z USA. Na základě této skutečnosti se přijala příslušná opatření. Za prvé se jednalo o přijetí zvláštního zákona, kterým se zabezpečila právní ochrana všech exponátů, a za druhé byl ve stejném roce uspořádán Vídeňský kongres o patentové reformě, kde došlo k prvnímu vyjádření principů pro efektivní patentovou ochranu, které bylo možné aplikovat i v jiných zemích, než v zemích Rakouska – Uherska. Na tento Vídeňský kongres navázal Mezinárodní kongres o průmyslovém vlastnictví, který započal svá jednání v roce 1878. Zde se jednalo o možných způsobech prohloubení doposud vyjádřených principů a způsobů ochrany průmyslového vlastnictví. Jednání vyvrcholila v roce 1883, kdy byla podepsána Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví. Původně byla úmluva podepsána 11 státy – Belgií, Brazílií, El Salvadorem, Francií, Guatemalou, Itálií, Nizozemím Portugalskem Srbskem, Švédskem, Španělském a Švýcarskem. Ke dni účinnosti byla úmluva podepsána dalšími třemi státy – Velkou Británií, Tuniskem a Ekvádorem. Československo přistoupilo k PUÚ v roce 1919. V současnosti má PUÚ 174 členských států.^{6 7}

Tato úmluva představuje zakotvení nejvýznamnějších principů a pravidel ochrany průmyslového vlastnictví, které jen s minimální obměnou platí dodnes. Mezi nejvýznamnější zakotvené principy patří výčet předmětů průmyslového vlastnictví, který jsem již uvedl dříve, dále pak se jedná o princip národního zacházení, mezinárodní právo přednosti (priorita) a nezávislost udělených ochran. V PUÚ jsou vyjádřeny i další jiná pravidla, nicméně pro účely této práce a pro její rozsah se omezím jen na výše uvedené.

Princip národního zacházení se vztahuje jak na osoby právnické a fyzické a vyjadřuje povinnost členských států Unie zajistit občanům z jiných členských států takovou ochranu, jako kdyby se jednalo o jejich vlastní státní příslušníky. Na příslušnících členských zemí Unie

---

⁶ May, Christopher: The World Intellectual Property Organization: Resurgence and the Development Agenda. Routledge, New York 2007, s. 16, ISBN 978-0-415-35800

⁷ WIPO: WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. 2. Vydání, WIPO Publication No. 489, Ženeva 2008, s. 241, ISBN 978-92-805-1291-5

se rovněž nesmí požadovat, aby měli bydliště nebo závod v zemi, kde se o ochranu žádá. Rovněž bylo myšleno na zájemce o získání průmyslověprávní ochrany i z nečlenských států. Omezení spočívá v podmínce, že zájemce z nečlenského státu musí mít sídlo nebo skutečnou průmyslovou nebo obchodní provozovnu nebo závod v zemi podávané přihlášky. Tato podmínka je vykládána velice široce, nicméně za takovou obchodní aktivitu se nepokládá obchodní činnost provozována prostřednictvím poštovní schránky nebo nájem malé kanceláře bez skutečné průmyslové nebo obchodní aktivity.⁸

Mezinárodní právo přednosti (priorita) vyjadřuje přednostní právo na udělení ochrany těch, kteří podali přihlášku předmětu průmyslověprávní ochrany jako první. V případě, že se přihlašovatel rozhodne podat přihlášku národní cestou (podání příslušné přihlášky u určeného národního úřadu), vzniká mu na základě PUÚ přednostní právo na udělení ochrany, kdy využití tohoto práva u jiných institucí je časově omezené a kdy počátek lhůty pro uplatnění práva přednosti je stanoven na okamžik podání příslušné přihlášky. Prioritní interval představuje u vynálezů a užitých vzorů 12 měsíců a u ochranných známek 6 měsíců.

V současnosti kromě tohoto systému, který je založen na systému prvního podání přihlášky, tzv. first to file, existuje ještě druhý systém, kterým je tzv. first to invent – právo prvního vynálezce. Právo prvního vynálezce představuje přednostní právo na získání ochrany na základě prvního vytvoření daného předmětu. Tento systém se ještě donedávna uplatňoval v USA. V roce 2011 byl přijat nový patentový zákoník, který podepsal prezident Obama. Na základě tohoto patentového zákoníku se od března roku 2013 se v USA přechází na systém prvního podání přihlášky.⁹

Princip nezávislost udělených právních ochran představuje skutečnost, že patenty, o které bylo zažádáno na základě přihlášky v jedné ze zemí Unie, nebudou závislé na patentech udělených v jiných zemích na ten samý předmět, který je patentem chráněn. Země Unie nejsou tedy povinny při rozhodovacím procesu o udělení patentu zohlednit osud patentové přihlášky v jiných zemích Unie.^{10 11}

Smlouva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví

V předchozí podkapitole jsme se seznámili s Pařížskou úmluvou na ochranu průmyslového vlastnictví. Tato úmluva má vazbu na mnoho klíčových prvků v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví, které byly přijaty později. Je nutné zmínit, že PUÚ spolu

---

⁸ Jakl, Ladislav: Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů, Praha 2009, s. 15, ISBN 80-86855-10-4

⁹ Tramposch, Albert: The global impact of the America invents act. WIPO Magazine, Prosinec 2011, s. 6, ISSN 1020-7074

¹⁰ Jakl, Ladislav: Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů, Praha 2009, s. 19 ISBN 80-86855-10-4

¹¹ WIPO: WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. 2. Vydání, WIPO Publication No. 489, Ženeva 2008, s. 245, ISBN 978-92-805-1291-5

s Bernskou úmluvou o ochraně literárních a uměleckých děl (1886) vytvořily dvě unie, na jejichž základech se v roce 1967 zrodila Světová organizace na ochranu duševního vlastnictví (WIPO), která se 27. září 1974 připojila do systému odborných organizací Organizace spojených národů (OSN). Podobně jako sídla mnoha jiných mezinárodních organizací i WIPO sídlí ve švýcarské Ženevě.¹²

Předchůdcem WIPO byl úřad, který se nazýval Mezinárodní spojené úřady pro ochranu duševního vlastnictví (Bureaux Internationaux réunis pour la protection de la propriété intellectuelle – BIRPI). BIRPI nepředstavovalo pouze zastřešující úřad pro PUÚ a Bernskou úmluvu, ale spravoval i jiné mezinárodní smlouvy, které jednotlivé státy mezi sebou sjednaly v souladu s čl. 19 PUÚ. V roce 1967, kdy BIRPI bylo nahrazeno WIPO, existovalo pět takovýchto smluv – Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek (1891), Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží (1891), Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů (1925), Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek (1957) a Lisabonská dohoda o ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu (1958).

WIPO má postavení v systému odborných organizací OSN jako mezinárodní organizace vládního typu, v jejíž kompetenci leží správa oblasti duševního vlastnictví. Jedná se o sdružení států, které na základě právního aktu vykonává určité úkoly pro členské státy, a to vlastním jménem a vlastními orgány. Členové mají zájem, aby organizace plnila úkoly, pro které byla zřízena. Proto se musí vytvořit i na národní úrovni takové podmínky pro její fungování, kdy tyto podmínky korespondují s posláním zřízené organizace.

WIPO má ve své kompetenci zejména správu mezinárodních smluv, které delegují na mezinárodní úřad (WIPO) výkon specifických administrativních úkonů. Tím je např. myšleno vedení řízení mezinárodních přihlášek předmětů průmyslového vlastnictví dle příslušných mezinárodních smluv a správa příslušných rejstříků. WIPO také nabízí různé jiné služby, včetně služeb Arbitrážního a mediačního centra pro alternativní řešení sporů. Významná pozice WIPO spočívá rovněž v zajišťování technické podpory rozvojovým státům, které se potýkají s problémy při zavádění systému ochrany průmyslového vlastnictví.

Jak již bylo uvedeno, WIPO představuje administrativní centrum, které spravuje mezinárodní smlouvy zakládající možnost mezinárodního přihlašování předmětů průmyslového vlastnictví. Jedná se o Haagský systém pro mezinárodní přihlašování průmyslových vzorů, Lisabonskou dohodu upravující přihlášení označení původu a zeměpisných označení. Dále se jedná o systém PCT, kterým je umožněno podání přihlášky do více členských států na základě jedné podané přihlášky – o systému PCT se v této práci ještě zmíním. Dalším v řadě je mezinárodní systém zápisu ochranných známek založený Madridskou dohodou o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek (1891) a Protokolem k této Dohodě.

---

¹² May, Christopher: The World Intellectual Property Organization: Resurgence and the Development Agenda. Routledge, New York 2007, s. 19, ISBN 978-0-415-35800

WIPO rovněž zajišťuje systém mezinárodního třídění. Mezinárodní třídění byly zavedeny za účelem zjednodušení průzkumu stavu techniky – jedná se o Mezinárodní patentové třídění, Locarnské patentové třídění v oblasti průmyslových vzorů, Niceské třídění v oblasti výrobků a služeb za účelem zápisu ochranných známek a Vídeňské třídění obrazových prvků ochranných známek.¹³

Dohoda o obchodních aspektech práv z duševního vlastnictví (Dohoda TRIPS)

V rámci založení Světové obchodní organizace (WTO), byla přijata i Dohoda TRIPS, která vzhledem ke skutečnosti, že upravuje okruh duševního vlastnictví, se dotýká i průmyslového vlastnictví – upravuje aplikační pravidla obchodní systému a dalších mezinárodních dohod v oblasti duševního vlastnictví, poskytuje odpovídající ochranu právům z duševního vlastnictví, zakládá prostředky ochrany a prosazování práv z duševního vlastnictví a obsahuje systém urovnání sporů v oblasti ochrany duševního vlastnictví mezi členy WTO.^{14 15}

Dohoda TRIPS se rovněž odkazuje na principy vyjádřené v PUÚ a Bernské úmluvě. Vybrané části těchto mezinárodních smluv jsou přímo součástí této dohody.

Podpisem této Dohody došlo k založení dvou systému ochrany duševního vlastnictví – jeden okruh spočívá na pravomocích, kterými disponuje WIPO a druhý právě na této nově vzniknuvší dohodě. Dohoda TRIPS přímo ve své preambuli vyjadřuje přání vytvořit vzájemně výhodný vztah právě mezi WTO, jakožto správcem Dohody TRIPS a WIPO a dalšími organizacemi, které působí v na poli duševního vlastnictví.¹⁶

V důsledku se pravomoci rozdělili na základě Smlouvy o vzájemné spolupráci mezi WTO a WIPO následovně. Politická jednání o rozvoji systému ochrany duševního vlastnictví se povedou pod vedení WTO prostřednictvím Rady pro TRIPS. WIPO, vzhledem k silnému technickému zázemí, převezme funkci organizace, která bude přímo technicky zajišťovat a podporovat rozvoj systému na ochranu duševního vlastnictví v souvislosti s rozšiřováním ochrany a povědomí o možných způsobech ochrany duševního vlastnictví, zejména ve vztahu k rozvojovým zemím.¹⁷

---

¹³ www.wipo.int/services/en

¹⁴ Jakl, Ladislav: Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů, Praha 2009, s. 62, ISBN 80-86855-10-4

¹⁵ Jenerál, Emil: Mezinárodní úmluvy v patentovém právu. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2009, str. 36, ISBN 978-80-7282-083-2

¹⁶ WTO-WIPO cooperation agreement (22. 12. 1995)

¹⁷ May, Christopher: The World Intellectual Property Organization: Resurgence and the Development Agenda. Routledge, New York 2007, s. 55, ISBN 978-0-415-35800

System PCT

System PCT predstavuje jeden z významných prvků při získání ochrany patentem – prostřednictvím systému PCT je možné získat patent v každém členském na základě podání jedné mezinárodní přihlášky.¹⁸

System PCT byl založen Smlouvou o patentové spolupráci, která byla přijata v roce 1970, pozměněna v letech 1984 a 2001. Smlouva má v současnosti 144 členských států a je spravována WIPO.¹⁹

Je třeba zde uvést skutečnost, že se jedná pouze o mezinárodní přihlašovací systém, jehož cílem není udělení patentu, ale pouze zjednodušení podání přihlášky pro více států najednou. Pravomoc rozhodnout o udělení patentu stále náleží jednotlivým národním úřadům. Tímto se liší např. od evropského patentu založeného Úmluvou o udělování evropských patentů, kdy v rámci řízení před touto organizací již udělení patentu dosáhnout lze.²⁰

---

¹⁸ Horáček, Roman, Čada, Karel, Hajn, Petr: Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. vydání, C.H. Beck, Praha 2011, s. 137, ISBN 978-80-7400-417-9

¹⁹ www.wipo.int/treaties/en/registration/pct/summary_pct.html

²⁰ Jakl, Ladislav: Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví. Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů, Praha 2009, s. 70, ISBN 80-86855-10-4

Evropské regionální organizace na ochranu průmyslového vlastnictví

Kromě mezinárodních systémů založených mezinárodními smlouvami, ke kterým může přistoupit téměř jakýkoliv stát, popř. i mezinárodní organizace, existují i regionální uskupení, kde je již členství omezeno. Společným znakem těchto regionálních organizací je společný zájem členských stran na úpravě určité oblasti na omezeném území. Příkladem regionálních organizací může být Euroasijský patentový systém, africké regionální organizace, ale i Evropská unie.

Evropská unie

Evropská unie představuje ekonomickou a politickou integraci na území Evropy. Jedním z klíčových prvků ekonomické integrace představuje volný pohyb služeb a zboží. V souvislosti s ochranou průmyslového vlastnictví se budeme zejména zabývat volným pohybem zboží. Můžeme tedy hovořit o vytvoření jednotného vnitřního trhu na území Evropské unie.

Myšlenka ochrany průmyslového vlastnictví však stojí v protikladu proti zásadám jednotného vnitřního trhu. Udělené právo průmyslového vlastnictví působí jako monopol, kdy jen vlastník tohoto práva, může s předmětem průmyslového vlastnictví nakládat, a kdy třetím osobám může zakázat využívání předmětu průmyslověprávní ochrany, nebo jim daný vlastník může poskytnout povolení, licenci, na využívání předmětu ochrany.²¹

Na území členských států bylo potřeba vyřešit několik okruhů problémů, kdy se jednalo především o nejednotnost národních úprav v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví. Obecné zásady sice byly dány mezinárodními smlouvami a navíc se konkrétní podoba se lišila stát od státu. To už plyne z jednoho ze základních principů, že průmyslověprávní ochrana má teritoriální charakter – ochrana spočívá na národní úrovni.

V souvislosti s budováním jednotného evropského trhu od 70. let 20. Století, se pozornost věnovala i ochraně průmyslového vlastnictví. Ochrana průmyslového vlastnictví se tedy vyvíjela třemi směry:

- a) harmonizace národních právních řádů členských států upravujících ochranu jednotlivých předmětů průmyslového vlastnictví,
- b) poskytování ochrany na komunitární úrovni,
- c) rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie.²²

---

²¹ Kopecká, Světlana: Evropská unie a ochrana průmyslového vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2002, str. 21, ISBN 80-7282-025-7

²² Kopecká, Světlana: Evropská unie a ochrana průmyslového vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2002, str. 22, ISBN 80-7282-025-7

Nadále se budou věnovat právě poskytování ochrany na komunitární úrovni. V současnosti se jedná o ochrannou známku Společenství (CTM), průmyslový vzor Společenství (RCD), nezapsaný průmyslový vzor Společenství a ve vzduchu visící patent Společenství (Evropský patent).

Pro potřeby řízení a administrace CTM a RCD byl zřízen zvláštní úřad – Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu (OHIM), který sídlí ve španělském přístavním městě Alicante.

Ochranná známka Společenství

Jak je již, ochranná známka Společenství (CTM) představuje jeden druh poskytnutí ochrany předmětu průmyslového vlastnictví na komunitární úrovni. Mezi základní znaky CTM patří jednotnost udělené ochrany, což představuje platnost pro všechny členské státy Evropské unie, kdy její platnost nemůže být omezena pouze na vybrané státy. Dalším znakem je jediný registrační proces, který probíhá před OHIM. Toto přináší zjednodušení, zlevnění a zefektivnění při získání ochranné známky pro všechny členské státy Evropské unie, navíc v rámci jediného řízení, které probíhá před jedním úřadem.²³

Před tím, než byla CTM zavedena, bylo možné zajistit ochranu práv z ochranné známky na území Evropské unie dvěma způsoby – národní cestou v jednotlivých státech nebo mezinárodní registrací na základě Madridské dohody nebo Madridského protokolu, kdy mezinárodní registraci provádí WIPO.²⁴

Myšlenka na vznik CTM je poměrně stará. Již v roce 1964 byl připraven koncept Dohody o Evropské ochranné známce, tento koncept byl veřejnosti představen až v roce 1973. Následovaly další návrhy v letech 1976 a 1978. S konkrétní podobou právní regulace nově zamýšleného institutu byla veřejnost obeznámena v roce 1980.

Ještě před samotným přijetím ochranné známky, která by měla univerzální platnost na území členských států Společenství, vznikl problém s nejednotností národních předpisů, které se této oblasti dotýkaly. Sjednocení národních předpisů proběhlo na základě přijetí Směrnice Rady 89/104 ECC ve věci sblížení zákonů členských zemí v oblasti ochranných známek. Rovněž bylo nutné odstranit podmínky, které se mohly považovat za diskriminační s ohledem na přihlašovatele a majitele ochranných známek, kdy takové podmínky jsou založeny právě na rozdílech mezi národními předpisy, což také zakládalo rozpor se zásadou volného pohybu zboží a služeb a zásadou volné konkurence mezi jednotlivými členskými státy.

Další překážky, které bylo potřeba odstranit, se týkaly výběru sídla nového úřadu, který bude mít CTM ve své kompetenci a výběr jednacích jazyků pro potřeby přihlašovacího a námitkového řízení. Úřad se po dohodě mezi členskými státy umístil do již zmíněného Alicante, které leží ve Španělsku. Podařilo se vyřešit i jazykovou otázku. Nakonec bylo pro

²³ Horáček, Roman, Čada, Karel, Hajn, Petr: Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. vydání, C.H. Beck, Praha 2011, s. 430, ISBN 978-80-7400-417-9

²⁴ Ochranná známka Společenství, Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2006, str. 7, ISBN 80-7282-055-9

OHIM určeno celkem pět úředních – angličtina, francouzština, španělština, němčina a italština. S tímto výběrem nebyl spokojen úzký okruh států – jednalo se o Nizozemí, Řecko, Portugalsko a Dánsko. Situace se nakonec vyřešila následovně – přihlášku CTM lze podat v některém z úředních jazyků Evropské unie a pro účely případného námitkového řízení se použije jeden z výše vyjmenovaných úředních jazyků OHIM, který přihlašovatel musí určit již v přihlášce.

Práce na přijetí CTM vyvrcholily 20. 12. 1993, kdy bylo přijato Nařízení Rady (ES) č. 40/1994 o ochranné známce Společenství. Samotný systém CTM začal fungovat k 1. 4. 1996, kdy bylo možné podat první přihlášky u OHIM. Jak se systém vyvíjel, byly přijímány i podstatné změny. Nakonec došlo k přijetí kodifikovaného znění, které nalezneme pod označením Nařízení Rady (ES) č. 207/2009 o ochranné známce Společenství.

Jednou ze zásadních výhod CTM je napojení CTM na Madridský systém. Madridský systém, kterým se zakládá možnost mezinárodní registrace ochranných známek, je založen Madridskou dohodou (1891) a Protokolem k této Dohodě (1989). Využití možnosti mezinárodního zápisu mohou jen členské státy tohoto systému, kdy se seznam členských států Dohody a Protokolu liší.²⁵

Oproti Dohodě, členskou stranou Protokolu může být i mezivládní organizace. V době, kdy se Protokol připravoval, se již brala do úvahy existence Společenství a jeho možné přistoupení k tomuto systému.

Evropská unie přistoupila k Madridskému protokolu k 1. 10. 2004. Byl tedy založen vztah mezi CTM a Madridským systémem. V mezinárodní přihlášce již tedy bude nadále možné designovat kromě států i Evropskou unii. Členství v tomto systému přináší i další výhodu – tzv. zpětnou opci. Tato zpětná opce se uplatní v případě, že přihláška mezinárodní ochranné známky pro území EU nedospěje k udělení ochranné známky. Přihlašovatel si může ponechat původní datum podání přihlášky. Dále může určit jednotlivé členské státy, ve kterých má zájem předmětnou známku přihlásit a pokračovat v řízení v těchto státech v režimu mezinárodní registrace a nikoli v rámci režimu CTM.

Průmyslový vzor Společenství

Druhým institutem, který byl zaveden v rámci komunitární ochrany průmyslového vlastnictví, je průmyslový vzor Společenství. Průmyslový vzor Společenství a CTM sdílí stejné principy, ze kterých přihlášení a následně získaná ochrana vychází. V rámci přihlašování se jedná například o zjednodušení přihlášení průmyslového vzoru, především díky jedné přihlášce, jednomu jazyku podání, jednomu administrativnímu středisku, jednomu

---

²⁵ Ochranná známka Společenství, Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2006, str. 8, ISBN 80-7282-055-9

spisu, který je potřeba spravovat a možnosti podat přihlášku elektronickou formou. Obdobně jako u CTM, i zde platí jednotná ochrana v celé Evropské unii.²⁶

Průmyslový vzor Společenství nabízí ochranu formou zapsaného a nezapsaného průmyslového vzoru, kdy oba dva uvedené typy zajišťují ochranu na území Evropské unie. Rozdíl spočívá v rozsahu ochrany a okamžiku vzniku ochrany. Práva plynoucí ze zapsaného průmyslového vzoru Společenství existují ode dne podání přihlášky a platí po dobu 5 let, kterou je možné prodloužit vždy o dalších 5 let na maximální dobu ochrany 25 let. Nezapsaný průmyslový vzor chrání vzor od okamžiku, kdy byl vzor poprvé představen veřejnosti, není zde potřeba podávat přihlášku a majiteli dává právo bránit se proti kopírování.^{27 28}

Průmyslový vzor Společenství vznikl dne 12. 12. 2001, kdy Rada přijala Nařízení o vytvoření průmyslového vzoru Společenství. Systém průmyslového vzoru Společenství začal fungovat dne 6. 3. 2002.²⁹

Cesta k patentu Společenství

V předchozích odstavcích je uvedena ochrana předmětů průmyslového vlastnictví na komunitární úrovni – jedná se o oblast ochranných známek, tedy práv na označení a průmyslových vzorů, jako ochrany na vzhled výrobku. Jedna skupina však stále zastoupená není, tím je ochrana technických řešení formou patentu – tedy forma ochrany technických řešení formou patentu na komunitární úrovni.

Počátek cesty k patentu Společenství nalezneme v roce 1975, kdy státy Evropského společenství podepsaly Úmluvu o evropském patentu pro společný trh. Tato Úmluva byla v roce 1989 pozměněna Dohodou o patentech Společenství. Veškeré úsilí tedy směřuje k tomu, aby existovala možnost získat patent Společenství, jehož existence by podléhala jednotným pravidlům. Jedná se například o jednotná pravidla týkající se platnosti patentu či podmínek, za kterých by mohlo dojít k jeho zrušení.

Jedním, ze základních okruhů, které tehdy tvořili a vlastně dodnes tvoří překážku vytvoření komunitárního patentového systému, je jazyková otázka. Původní návrh počítal s pořízením překladu do všech jazyků členských států Evropské unie.

Další krok, který směřoval k přijetí patentu Společenství, se datuje k roku 1997 a spočívá v předložení veřejnosti Zelené knihy o patentu Společenství a patentovém systému v Evropě Evropskou komisí. Následně se dospělo k závěru, že je potřeba vytvořit jednotný systém ochrany vynálezů na komunitární úrovni, kdy by tento systém měl být slučitelný s již

---

²⁶ Kopecká, Světlana: Evropská unie a ochrana průmyslového vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2002, str. 74, ISBN 80-7282-025-7

²⁷ <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/RCD/FAQ/RCD1.en.do>

²⁸ <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/RCD/FAQ/RCD8.en.do>

²⁹ Průmyslový vzor Společenství, Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2006, str. 2, ISBN 80-7282-056-7

existujícími systémy ochrany vynálezů. Tím je zamýšlena slučitelnost s národními systémy a systémem založeným Úmluvou o udělování evropských patentů.

V roce 2000 byl předložen Evropskou komisí návrh nařízení ES o patentech Společenství. V návrhu se počítá s vytvořením jednotného systému, stejně jako je tomu o CTM a RCD, který by platil na celém území Evropské unie, a který by mohl být udělen, převeden, prohlášen za neplatný či zaniknout pouze pro Evropskou unii jako celek.

V návrhu počítá s tím, že za administrativní centrum celého systému, by posloužil Evropský patentový úřad (EPO). Zde však vyvstává komplikace. Protože EPO není orgánem Evropské unie, jedinou možností je, aby Evropská unie jako taková, přistoupila k Úmluvě o udělování evropských patentů.

Dále návrh obsahuje ustanovení, které se týká jazykové problematiky. Vychází se z toho, že patent Společenství by byl udělen v některém z úředních jazyků EPO (na výběr je angličtina, francouzština nebo němčina), kdy by poté došlo k překladu do zbylých dvou jazyků. Patent Společenství by následně platil bez dalšího ve všech členských státech a k překladu by došlo pouze v případě sporu z porušení patentu.

Návrh také počítá s vytvořením dvouinstančního soudu Společenství pro duševní vlastnictví. V kompetenci tohoto soudu by bylo projednávání žalob z porušení patentu Společenství i případné protinávrhy na jeho zrušení.

Do úvahy přišla i varianta, kdy by se patent Společenství stal platným ne ve všech členských státech Evropské unie, ale pouze ve státech, které by přistoupily ke zvláštní úmluvě o patentu Společenství.³⁰

V poslední době však byl zaznamenán vývoj. V prosinci roku 2012 byl učiněn krok vedoucí k přijetí patentu s jednotným účinkem a vytvoření jednotného patentového soudnictví. Evropský parlament a Rada podpořily tzv. patentový balíček. Tento balíček sestává z přijetí dvou nařízení. Součástí balíčku jsou dvě přijatá nařízení.

a) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany

Nařízení využívá stávajícího systému evropských patentů na základě Úmluvy o udělování evropských patentů z roku 1973. Na základě této dohody evropské patenty uděluje Evropský patentový úřad (EPO) se sídlem v Mnichově. Patent udělený na základě této dohody je platný ve všech určených státech, pokud je tzv. validován – to znamená, že přihlašovatel v určené lhůtě podá národnímu úřadu překlad patentu a zaplatí příslušný

---

³⁰ Kopecská, Světlana: Evropská unie a ochrana průmyslového vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2002, str. 32, ISBN 80-7282-025-7

poplatek. Výjimku tvoří členské státy, které přistoupily k Londýnské dohodě, ve které se vyjádřily, že nevyžadují překlady v plném rozsahu.

Toto nařízení umožní majitelům patentů možnost v příslušné lhůtě po udělení evropského patentu požádat EPO o vyznačení jednotného účinku ve všech členských státech Evropské unie s výjimkou Španělska a Itálie, které se nepřipojily. Toto představuje i další zjednodušení administrace udělených patentů, protože jejich majitelé budou platit jednotný udržovací poplatek přímo EPO.

b) Nařízení Rady (EU) č. 1260/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, pokud jde o příslušná ustanovení o překladu

Na základě tohoto nařízení, bude patent udělen v jednom z úředních jazyků EPO, kterými jsou angličtina, francouzština a němčina. Patentové nároky budou rovněž zveřejněny i v ostatních dvou jazycích. Při pořizování překladů se začne využívat tzv. strojových překladů, tj. překladů vytvářených počítačem a to do všech úředních jazyků Evropské unie. Pouze až v případě sporu, bude potřeba předložit překlad v jazyce státu, kde má porušovatel bydliště nebo sídlo nebo do jazyka státu, kde došlo k porušení patentu, popř. dále do jazyka státu, kde má sídlo příslušný soud.

c) Dohoda o jednotném patentovém soudu

Pro potřeby projednání sporů z porušení evropských patentů a patentů s jednotným účinkem se vytváří zvláštní soudní systém. Tento soudní systém se bude sestávat ze soudů první instance a z jednoho společného soudu druhé instance. Soudy v rámci tohoto systému budou projednávat spory z porušení a návrhy na zrušení evropských patentů a patentů s jednotným účinkem.

Tato Dohoda o jednotném patentovém soudu byla podepsána 19. 2. 2013, svůj podpis připojilo 24 členských států Evropské unie.

Celý tzv. patentový balíček, začne na území daných států platit v závislosti na ratifikačním procesu Dohody o jednotném patentovém soudu, kdy je potřeba minimálně 13 států, mezi kterými nesmí chybět Německo, Francie a Velká Británie^{31, 32}.

---

³¹ http://upv.cz/cs/upv/aktuality/aktual2009/jednotny_EP.html

³² <http://www.epo.org/law-practice/unitary/faq.html>

Úmluva o udělování evropských patentů (evropský patent)

Za účelem posílení spolupráce v oblasti ochrany vynálezů, byla skupinou evropských států uzavřena Úmluva o udělování evropských patentů (EPC). EPC byla uzavřena v roce 1973 v Mnichově. Přijetí EPC představovalo reakci evropských států na protahované dohady v rámci Společenství, kde se převážně zastával názor, že patenty jsou prvkem patřícím do soukromého vlastnictví a měly by zůstat v kompetenci jednotlivých států.³³ EPC tedy stojí mimo Evropskou unii.³⁴

Úkolem této organizace je udělovat evropské patenty, kdy tuto činnost vykonává Evropský patentový úřad (EPO), který má sídlo v Mnichově a na jehož činnost dohlíží Správní rada, která je složena ze zástupců členských států. Evropský patentový úřad (EPO) také představuje jeden z pěti největších patentových úřadů na světě, ostatními jsou národní úřady Japonska (JPO), Koreji (KIPO), Číny (SIPO) a USA (USPTO). Tyto uvedené úřady v roce 2011 dohromady přijaly 1.694.000 patentových přihlášek a udělily 791.773 patentů.³⁵ EPO v roce 2012 zaznamenal 257.744 patentových přihlášek, což je nejvyšší počet v historii této Organizace.³⁶

EPC tedy vytvořila přístup k udělení patentů s platností pro členské státy, kdy vyjasnila, za jakých podmínek lze patent získat a za jakých podmínek lze dosáhnout např. jeho zrušení. EPO provede formální průzkum, vyhotoví rešerši, zveřejní přihlášku, na žádost provede věcný průzkum a v poslední fázi buď patent udělí, nebo přihlášku zamítne.

Aby byl udělený patent na území určených států platný, je třeba provést ještě tzv. validaci, která spočívá v dodání překladu a zaplacení příslušného poplatku.

EPC měla i výrazný vliv na harmonizaci národních patentových zákonů. Byla dána povinnost, aby členské státy zajistily, že:

- a) udělený evropský patent bude mít ve smluvním státě stejně účinky jako národní patent a bude podléhat stejnému zacházení,
- b) evropský patent poskytuje ve smluvních státech svému majiteli stejná práva, jako by mu poskytoval národní patent,
- c) zveřejněná evropská patentová přihláška bude mít stejnou ochranu jako zveřejněná národní přihláška,
- d) udělený evropský patent bude moci být zrušen pouze z důvodů, které jsou uvedeny v EPC,

---

³³ Kopecká, Světlana: Evropská unie a ochrana průmyslového vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2002, str. 27, ISBN 80-7282-025-7

³⁴ Jenerál, Emil: Mezinárodní úmluvy v patentovém právu. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2009, str. 64, ISBN 978-80-7282-083-2

³⁵ IP5 Statistics Report, 2011 edition

³⁶ EPO, Annual Report 2012

- e) v každém určeném státě má evropská patentová přihláška nebo evropský patent z hlediska starších práv stejné účinky, jako by šlo o národní patentovou přihlášku nebo národní patent.³⁷

---

³⁷ Kopecská, Světlana: Evropská unie a ochrana průmyslového vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2002, str. 29, ISBN 80-7282-025-7

Jiné regionální organizace na ochranu průmyslového vlastnictví

Kromě Evropské unie a Evropské patentové úmluvy existují i jiné regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví. Mezi ty nejznámější patří africké organizace na ochranu průmyslového a duševního vlastnictví a Euroasijská patentová organizace.

Euroasijská patentová organizace

Euroasijský patentový systém představuje integrační tendence napříč státy po rozpadu bývalého Sovětského svazu. Tento systém vznikl na základě Euroasijské patentové úmluvy uzavřené v roce 1995. Tento systém představuje tedy zrod Euroasijské patentové organizace, jejíž sídlo se nachází v Moskvě. Prostřednictvím této Organizace lze získat regionální patent s účinkem ve všech státech, které jsou členy této Organizace. Euroasijská patentová organizace zahájila svou činnost 1. 1. 1996, kdy úřad začal přijímat první přihlášky v rámci tohoto systému ochrany průmyslového vlastnictví. Členskými státy této organizace jsou Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Ruská federace, Tádžikistán a Turkmenistán. Všechny výše vyjmenované státy jsou rovněž členskými státy systému PCT. Na území těchto států lze tedy přihlásit patent trojím způsobem – národní cestou, využitím systému PCT a využitím služeb této regionální organizace.

Dohoda o Euroasijské patentové organizaci však dále zakládá i další vztah mezi touto Organizací a systémem PCT. Euroasijský patentový úřad na základě této Dohody může plnit funkce úřadu přijímajícího, určeného a zvoleného v rámci systému PCT.³⁸ To znamená, že prostřednictvím Eurasijského patentového úřadu lze podat přihlášku PCT a dále pak, že přihláškou PCT lze dosáhnout udělení patentu na území Eurasijské patentové organizace.

Do 26. dubna 2012 bylo členskou zemí této Organizace i Moldavsko. Moldavsko svou účast v této Organizaci vypovědělo z toho důvodu, že vstoupilo v jednání o připojení k Evropské úmluvě o udělování evropských patentů.

Po rozpadu Sovětského svazu nastaly kromě politicko-geografických změn i změny v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví. Vzhledem ke skutečnosti, že až do okamžiku rozpadu, se jednalo o společenství států, kdy jeden patent platil na celém území, bylo potřeba vyřešit otázku, jak dál zajistit ochranu vynálezů. Příkladem, jakým problémům bylo potřeba čelit, může představovat zájem přihlašovatele patentu získat ochranu území bývalého Sovětského svazu, kterému do rozpadu stačilo podat jednu přihlášku. Nově však musel podat 15 národních přihlášek. Z praktického hlediska představuje podání přihlášky národní cestou mezi nejnáročnější způsoby získání ochrany. Jde zejména o administrativní a finanční aspekty celého procesu týkajícího se patentové přihlášky. V důsledku těchto skutečností zájem o průmyslověprávní ochranu na území bývalého Sovětského svazu upadal.

---

³⁸ Smlouva o patentové spolupráci (sdělení federálního ministra zahraničních věcí č. 296/1991 Sb.)

Byla zde vyvinuta snaha nahradit dosavadní systém, který již nemohl fungovat, jiným, který by plnil obdobné potřeby – plošné získání ochrany pro dané teritorium za přijatelnou cenu. Inspirací pro vytvoření nového systému byl Evropský patentový systém, založený Úmluvou o udělování Evropských patentů z roku 1973. Podmínky na území bývalého Sovětského svazu však přinášely jednu podstatnou výhodu – odpadl problém s určením jednacích jazyka vzhledem ke skutečnosti, že na celém území byl k dispozici společný jazyk, kterým byla ruština.

Text smlouvy, kterou se zřídí Euroasijská patentová organizace, byl připravován ve spolupráci s WIPO. Dohoda vstoupila v platnost 12. srpna 1995, tři měsíce po ratifikaci prvními třemi členskými státy. Přijaty byly dále i další podstatné dokumenty klíčové pro životaschopnost Organizace – jedná se o Jednací řád správní rady, Patentová směrnice (prováděcí předpis k Euroasijské patentové dohodě), Administrativní směrnice, Finanční řád, Poplatkový řád, Nařízení o euroasijských patentových zástupcích a Statut Euroasijské patentové organizace.³⁹

Africká regionální organizace průmyslového vlastnictví (ARIPO)

Africká regionální organizace průmyslového vlastnictví (ARIPO) spolu s Africkou organizací duševního vlastnictví, jak už z názvu jednotlivých regionálních organizací vyplývá, působí na africkém kontinentu.

Historie ARIPO začíná na počátku 70. let 20. století, kdy se v Nairobi konal seminář pro anglofonní země týkající se patentů a autorského práva. V průběhu tohoto semináře padl návrh na vytvoření regionální organizace průmyslového vlastnictví. Anglofonní státy si požádali o technickou podporu OSN, konkrétně Hospodářskou komisi OSN pro Afriku a WIPO, při vytváření takovéto organizace. Výsledkem bylo vytvoření návrhu dohody o vytvoření Organizace průmyslového vlastnictví pro anglofonní země Afriky, tato dohoda je známá také jako Lusacká dohoda. Lusacká dohoda nabyla účinnosti 15. 2. 1978, v červnu roku 1981 byl otevřen vlastní úřad.

Vývoj dále pokračoval, v prosinci roku 1985 byla Lusacká dohoda pozměněna takovým způsobem, aby bylo možné přijmout všechny africké státy, současně se přejmenovala na Africkou regionální organizaci průmyslového vlastnictví. Byl zde tedy vyjádřen záměr stát se organizací na ochranu průmyslového vlastnictví s panafrickým záběrem.

Africký region patří mezi nejhudší regiony světa. Cílem ARIPO je kromě jiného i efektivní správa omezených finančních a lidských prostředků, které na ochranu průmyslového vlastnictví členské státy poskytují.

---

³⁹ Jenerál, Emil: Mezinárodní úmluvy v patentovém právu. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2009, str. 151, ISBN 978-80-7282-083-2

ARIPO tedy bylo založeno Lusackou dohodou, ale tato dohoda neurčila jasné jednotlivé pravomoci a funkce. Aby se tento stav napravil, byl přijat

- a) Protokol o patentech a průmyslových vzorech v rámci Africké organizace průmyslového vlastnictví (Harare protokol) a
- b) Protokol o ochranných známkách (Banjun protokol).

Africká organizace duševního vlastnictví (OAPI)

Africká organizace duševního vlastnictví (OAPI) představuje regionální organizaci vytvořenou frankofonními státy Afriky za účelem spolupráce v ochraně jak průmyslového vlastnictví, tak i autorského práva.

Na území bývalých francouzských kolonií se v převážné většině průmyslová práva řídila francouzským právem. Proto také funkci národního úřadu těchto států plnil národní úřad průmyslového vlastnictví Francie (INPI). Tento stav byl nadále neudržitelný vzhledem ke skutečnosti, že státy postupně získávaly nezávislost. Vznikla zde potřeba vytvořit nový systém, který by nahradil ten stávající, který již nemohl plnit potřebné funkce. Skupina několika afrických států se rozhodla vytvořit společný orgán, který by pro ně zajistil funkci národního patentového úřadu. Za tímto účelem byla uzavřena Librevillská dohoda, kterou vznikl Afromalgašský patentový úřad. Členskými státy byl Kamerun, Středoafriická republika, Kongo, Pobřeží slonoviny, Benin, Horní Volta, Gabun, Mauretánie, Senegal, Čad, Madagaskar a Niger.

Tato dohoda představovala vyjádření tří základních principů:

- a) přijetí jednotné legislativy, zavádějící společná pravidla pro administrativní řízení,
- b) vytvoření společného orgánu, který bude plnit pro každý z členských států funkci národního úřadu, a
- c) centralizaci řízení o jednotlivých předmětech průmyslového vlastnictví, které pak platí na území všech členských států.

Později, i v souvislosti s odstoupením Madagaskaru (Malagašské republiky), došlo k revizi Librevillské dohody a došlo k vytvoření Africké organizace na ochranu duševního vlastnictví.⁴⁰

---

⁴⁰ Jenerál, Emil: Mezinárodní úmluvy v patentovém právu. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2009, str. 182, ISBN 978-80-7282-083-2

Závěr

Práce uvádí základní mezinárodní smlouvy a výčet hlavních mezinárodních a regionálních organizací – základních stavebních prvků, na kterých je ochrana průmyslového vlastnictví vystavěna. V těchto smlouvách jsou uvedeny základní principy a zásady, které jsou prosazované právě mezinárodními a regionálními organizacemi. Na národní úrovni se v současnosti již jedná jen o implementaci principů a zásad vyjádřených mezinárodních a zakládacích smlouvách organizací.

Pro vývoj vědy a techniky je potřeba využít všech poznatků, které jsou v dané době k dispozici. Jsou to právě právní úpravy v oblasti duševního vlastnictví, které mohou na jedné straně vývoj podpořit, na druhé straně blokovat. V současnosti lze zaznamenat dva názorově proudy na právní úpravu duševního vlastnictví. První názor směřuje k přitvrzení ochrany duševního vlastnictví a poskytování důslednějších prostředků majitelům práv pro účely zajištění a prosazení ochrany jejich práv. Druhý proud vychází z myšlenky, že ochrana duševního vlastnictví již ze své podstaty jde proti rozvoji vědy a techniky. V době formování principů duševního vlastnictví jako takového, ke konci 19. století, představovala ochrana duševního vlastnictví skutečný nástroj obrany výtvorů tvůrčí činnosti původců. Postupně se v současnosti kromě ochrany výtvorů tvůrčí činnosti setkáváme s úmyslem průmyslověprávní ochranu využít jako prostředek pro blokování rozvoje konkurence. Tento trend se již dostává do rozporu s původní myšlenkou ochrany duševního vlastnictví, které má primárně sloužit k ochraně investic v podobě finančních prostředků a času, nikoliv k potlačování konkurence.

Obchodní vztahy v dnešní době již nejsou pouze o prosazení na národním trhu, ale stále více subjektů se zaměřuje na mezinárodní trh. Proto považuji za správné, že regulace průmyslověprávní ochrany spočívá především v mezinárodní úpravě, se kterou jednotlivé státy své národní zákony uvádí do souladu.

V současnosti existuje několik regionálních organizací, jejichž hlavní činností je ochrana duševního, v užším smyslu, průmyslového vlastnictví. Jedná se především o již uvedené organizace – Evropská unie, Evropská patentová organizace, Euroasijský patentový systém a africké organizace ARIPO a OAPI.

Společným znakem těchto organizací je udělení ochrany předmětům průmyslového vlastnictví na základě jedné podané přihlášky, kdy udělená ochrana je platná s jednotným účinkem pro členské státy příslušné organizace. Jednotlivé členské státy organizací si však ponechávají své národní úřady průmyslového vlastnictví.

Řízení probíhá před jedním úřadem, na základě jednotně nastavených pravidel a jasně nastavených podmínek, za jakých lze ochranu získat. Základní rozdíl mezi uvedenými organizacemi spočívá v rozsahu kompetencí v oblasti ochrany duševního, resp. průmyslového vlastnictví, a dále v nástrojích, kterými jednotlivé regionální organizace disponují k zabezpečení práv z ochrany plynoucích.

Evropská unie představuje regionální organizaci, která aktivně podporuje ochranu duševního vlastnictví, podporuje jednak ochranu autorských práv a práv souvisejících, dále pak ochranu průmyslového vlastnictví. Pro dosažení vytyčených cílů, které spočívají zejména ve sjednocení právní úpravy členských států, disponuje Evropská unie nástroji, jako jsou směrnice a nařízení, které jsou pro členské státy závazné. V současnosti je možné přihlásit ochranné známky a průmyslové vzory s jednotným účinkem pro území členských států Evropské unie. Patent Společenství je připravován.

Prostřednictvím Evropské patentové organizace lze získat patentovou ochranu na vynálezy pro členské státy. Význam této organizace spočívá ve vysoké odbornosti a v rozsahu služeb, které zajišťuje, včetně orgánu pro řešení sporů z patentů.

Podobný stav je i u Euroasijského patentového systému, v jehož kompetenci je pouze oblast patentové ochrany pro některé státy bývalého Sovětského svazu, při zachování národních úřadů průmyslového vlastnictví.

Poměrně specifická je situace v Africe, kde se státy setkávají s řadou problémů z různých oblastí, ochranu duševního vlastnictví nevyjímaje, a to především v souvislosti s patenty na léčiva. Existence centrálních organizací, jako je právě ARIPO a OAPI, je ve své podstatě nezbytností. Zmíněné organizace pomáhají nejen při získání ochrany duševního vlastnictví, ale především na rozdíl od jiných regionálních organizací působí i jako poradní orgán pro vyjednávání v rámci hledání vyváženého poměru mezi rozsahem ochrany duševního vlastnictví a potřebami členských států, resp. tamní společnosti.

Dá se předpokládat, že i nadále do budoucna bude docházet k dalšímu prohlubování spolupráce v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví mezi státy na regionální úrovni. Příkladem může být nedávný vývoj v oblasti patentu Společenství. Patent Společenství bude udělován na základě Úmluvy o udělování evropských patentů za stejných podmínek, jako probíhá udělování standardních evropských patentů s tím, že rozdíl bude spočívat v jednotném účinku pro 25 členských států Evropské unie, které se k této struktuře připojily. Evropský patent s jednotným účinkem bude koexistovat se standardními evropskými patenty a národními patenty, kdy navíc v rámci Evropské patentové organizace bude vytvořena zvláštní dvouinstanční soudní soustava pro řešení sporů z udělených patentů.

Cesta, jakou se ubírá nastavení systému patentu Společenství, kdy řízení probíhá před jednou organizací a kdy v rámci této organizace je možno využít nástroje, kterými se lze účinně domoci práva, představuje z mého pohledu správné řešení, a to z několika důvodů:

a) Jedna přihláška, jednotná pravidla, jedna organizace

Řízení o získání průmyslověprávní ochrany na území celého regionu, jehož součástí je více států, má podléhat jednotným pravidlům, aby byla zajištěna stabilita a transparentnost řízení. Oblast duševního vlastnictví je rovněž citlivá politická oblast, a proto by měla být zajištěna její ochrana před nepřiměřenými politickými zásahy. Před nepřiměřenými zásahy by měla být zajištěna ochrana i z toho důvodu, že udělení patentu představuje rozhodnutí založené na odborném posouzení předmětu přihlášky a stavu techniky. V případě patentu

Společenství tato nezávislost bude zajištěna právě podřazením pod Evropskou patentovou organizaci, která se již po dobu své existence ukázala jako velmi stabilní a profesionální organizace a která je ve své podstatě nezávislá. Navíc skutečnost, že EPO stojí mimo strukturu orgánů Evropské unie, představuje další prvek zajišťující neutralitu a tím i stabilitu a rovný přístup.

b) Sporná řízení budou vedena u jedné instituce

Spory z evropských patentů a z evropských patentů s jednotným účinkem (patentů Společenství) budou vedeny před zvláštní institucí. V současnosti je stav takový, že majitel evropského patentu v případě porušení musí vést spor v každém státě, kde k porušení došlo. Toto přináší další komplikace týkající se prosazování práv vlastníka patentu, zejména spojených s náklady na řízení. Spatřuji proto řízení o porušení evropských patentů a evropských patentů s jednotným účinkem před jednou institucí, jako krok správným směrem a to z několika důvodů – ulehčení agendy národním soudům, odborné složení instituce, po určité době stabilita v podobě rozhodovací praxe u modelových případů a v neposlední řadě bude pro vlastníky patentů jednodušší domoci se svých práv.

Využívání možnosti takovéto mezinárodní spolupráce a v užším rozsahu regionální spolupráce je přínosem jak pro jednotlivé státy, tak i pro zájemce průmyslověprávní ochrany. Jak je uvedeno výše, často se jedná právě o sjednocení pravidel, za kterých lze ochranu získat, zlevnění celého řízení a zjednodušení administrativy, protože zpravidla řízení o získání ochrany a následná správa udělené ochrany pro několik států vychází z jednoho spisu, který je spravován jednou organizací.

V poslední době se z mého pohledu bylo možno na poli sjednocování ochrany průmyslového vlastnictví setkat se třemi významnými skutečnostmi. Za prvé se jedná o již zmíněný vývoj v oblasti patentu Společenství, za druhé o spolupráci mezi USA a EPO, kdy došlo k vytvoření nového patentového třídníku a za třetí, USA se vydaly cestou přiznání práva prvnímu přihlašovatelovi oproti dosud fungujícímu přiznání práva prvnímu vynálezci. Došlo tak k dalšímu sjednocení podmínek pro získání patentové ochrany s jinými státy. Výše uvedené skutečnosti dokládají celosvětovou tendenci ke sjednocování úprav ochrany duševního vlastnictví.

Použitá literatura

Knižní zdroje

1. Boháček, Martin; Jakl, Ladislav: Právo duševního vlastnictví. Vysoká škola ekonomická v Praze – Fakulta mezinárodních vztahů, Praha 2002, ISBN 80-245-0463-4
2. Horáček, Roman; Čada, Karel; Hajn, Petr: Práva k průmyslovému vlastnictví. 2. vydání C. H. Beck, Praha 2011, ISBN 978-80-7400-417-9
3. Jakl, Ladislav: Úvod do systémů právní ochrany průmyslového vlastnictví. Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů, Praha 2006, ISBN 80-86855-10-4
4. Jenerál, Emil: Mezinárodní úmluvy v patentovém právu. 3. vydání Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2009, ISBN 978-80-7282-083-2
5. Kopecká, Světlana: Evropská unie a ochrana průmyslového vlastnictví. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2002, ISBN 80-7282-025-7
6. May, Christopher: The World Intellectual Property Organization: Resurgence and the Development Agenda. Routledge, New York 2007, ISBN 978-0-415-35800
7. Pičman, Dobroslav: Patentové informace a známkové rešerše. Metropolitní univerzita Praha, Praha 2009, ISBN 978-80-86855-44-8
8. Telec, Ivo: Tvůrčí práva duševního vlastnictví. Masarykova univerzita Brno, Doplněk, Brno 1994, ISBN 80-210-0885-7
9. WIPO: WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. 2. vydání, WIPO Publication No. 489, Ženeva 2004, ISBN 978-92-805-1291-5
10. World Intellectual Property Organization: Introduction to intellectual property: theory and practice. Walters Kluwer International 1997, ISBN 978-9041109385

Právní prameny

1. Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (vyhláška č. 69/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 80/1985 Sb.)
2. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 90/1962 Sb.)

3. Bernská úmluva o ochraně uměleckých a literárních děl (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 133/1980 Sb.)
4. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb.)
5. Smlouva o patentové spolupráci (sdělení federálního ministra zahraničních věcí č. 296/1991 Sb.)
6. Prováděcí předpis ke Smlouvě o patentové spolupráci (sdělení federálního ministra zahraničních věcí č. 296/1991 Sb.)
7. Úmluva o udělování evropských patentů (5. 10. 1973)
8. Agreement between the United Nations and the World Intellectual Property Organization (17. 12. 1974)
9. WTO-WIPO cooperation agreement (22. 12. 1995)

Časopisy, brožury, jiné zdroje

1. Bogsch, Árpád: Brief History of the First 25 Years of the World Intellectual Property Organization. World Intellectual Property Organization, Ženeva 1992, ISBN 92-805-0431-2
2. EPO, Annual Report 2012
3. Gurry, Francis: The WIPO Convention – Life Begins At 40!. WIPO Magazine. Duben 2010, ISSN 1020-7074
4. IP5 Statistics Report, 2011 edition
5. Kinsella, Stephan N.: Obžaloba duševního vlastnictví. Ludwig von Mises Institut Česko & Slovensko, Praha 2011, ISBN 978-80-905068-0-0
6. May, Christopher: The World Intellectual Property Organization and the Development Agenda. Global Society: Journal of Interdisciplinary International Relations, January 2008, Vol. 22 Issue 1, ISSN 1360-0826
7. Ochranná známka Společenství, Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2006, ISBN 80-7282-055-9
8. OSN: Fakta a čísla OSN, Informační centrum OSN v Praze, Praha 2005, ISBN 80-86348-02-4
9. Průmyslový vzor Společenství, Úřad průmyslového vlastnictví, Praha 2006, ISBN 80-7282-056-7

10. Tramposch, Albert: The global impact of the America invents act. WIPO Magazine, Prosinec 2011, ISSN 1020-7074
11. WIPO: Understanding Industrial Property. WIPO Publication No. 895(E), 2006, ISBN 92-805-1257-9
12. WIPO: WIPO - A User's Guide. WIPO Publication No. 1040E, 2011, ISBN 978-92-805-2005-7

Internetové zdroje

1. www.aripo.org
2. www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/mezinarodni-pravo-soukrome-smlouvy-opu/1000818/48368/
3. www.epo.org/law-practice/unitary/faq.html
4. www.fiveipoffices.org
5. www.info-koktejl.cz/dejiny-historie/novovek/parni-stroj-klic-k-modernim-technologim
6. www.oapi.int
7. www.upv.cz/cs/upv/aktuality/aktual2009/jednotny_EP.html
8. www.wipo.int/about-wipo/en/dgo/cv/
9. www.wipo.int/members/en/organizations.jsp
10. www.wipo.int/services/en
11. www.wipo.int/treaties/en/registration/pct/summary_pct.html
12. www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=15
13. www.wto.org

Anotace

Práce se zabývá základními prvky, které vytvářejí rámec ochrany průmyslového vlastnictví na mezinárodní a regionální úrovni. Rámec ochrany průmyslového vlastnictví se opírá zejména o mezinárodní smlouvy na ochranu průmyslového vlastnictví. Mezi nejvýznamnější mezinárodní smlouvy se řadí Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví a Dohoda o obchodních aspektech práv z duševního vlastnictví. Rámec ochrany je dále vytvářen přímo uvnitř regionálních organizací, které zajišťují ochranu průmyslového vlastnictví napříč členskými státy. Zde se jedná zejména o Evropskou unii, Evropskou patentovou organizaci, Euroasijskou patentovou organizaci a regionální africké organizace ARIPO a OAPI.

Annotation

This work covers basic elements which are forming the framework of protection of industrial property at the international and regional level. The framework is given mainly by international agreements, mainly by Paris Convention for the Protection of Industrial Property, Convention establishing the World Intellectual Property Organization and by the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. The framework is also established by existence of regional organizations such as European Union, European Patent Organization, the Eurasian Patent Organization and African organizations ARIPO and OAPI.